

Gaswinning in Groningen

Geschiedenis

De eerste economisch winbare voorraden aardgas in enkele kleinere gasvelden werden in 1948 gevonden door de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) nabij Coevorden in Drenthe. In 1959 werd in Kolham bij Slochteren het eerste Groningse gas ontdekt, deel van het aardgasveld van Slochteren. Deze vondst leidde tot het besluit om geheel Nederland aan te sluiten op aardgas. Daarna ging het snel: binnen tien jaar konden al driekwart van de Nederlandse huishoudens beschikken over aardgas. Het belang van olie en steenkool als brandstoffen nam sterk af en tegenwoordig heeft bijna ieder huis een centrale verwarming en warmwatervoorziening op basis van aardgas. Ook voor de productie van elektriciteit wordt op grote schaal aardgas als brandstof gebruikt.¹

Op dit moment is Nederland de grootste aardgasproducent van de EU en de tiende van de wereld. Naast het grote Groningse gasveld zijn er nog meer dan 250 gasvelden in Nederland en op de Noordzee.²

Aardbevingen

Als gevolg van de winning van gas treedt bodemdaling op, wat aardbevingen tot gevolg heeft. Tot 1986 zijn er in Noord-Nederland geen aardbevingen waargenomen. De eerste aardbeving vond plaats bij Assen op 26 december 1986, veroorzaakt door aardgasveld Eleveld, en sindsdien zijn er door het KNMI in dit gebied honderden aardbevingen geregistreerd met een tot nu toe maximale magnitude van 3,6 op de schaal van Richter. Echter, al in april 2013 gaf NAM-directeur Bart van de Leemput al aan dat niet uitgesloten is dat er ook bevingen met een magnitude van meer dan 5 zouden kunnen plaatsvinden in het gebied, wat instortingsgevaar met zich mee zou kunnen brengen.³

De aardbevingen in Groningen zijn in het afgelopen decennium significant toegenomen, zowel in aantal als in kracht. Dit is de top 5 van de sterkste aardbevingen in Groningen⁴:

1. 2012 in Huizinge, magnitude 3,6
2. 2006 in Westeremden, magnitude 3,5
3. 2018 in Zeerijp, magnitude 3,4
4. 2008 in Loppersum, magnitude 3,2
5. 2013 in Garrelsweer, magnitude 3,2

In januari 2015 lekte een conceptrapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid uit waarin staat dat het ministerie van Economische Zaken en de NAM jarenlang geen rekening heeft gehouden met de veiligheid van de inwoners en dat ze enkel oog hadden voor de economische baten van het aardgas.⁵

In maart 2018 heeft het kabinet aangegeven de gaswinning in Groningen in 2030 helemaal te willen stoppen om het risico op ernstiger aardbevingen te verlagen. Vanaf 2022 mag de winning niet meer dan 12 miljard kuub per jaar bedragen. Om dit te realiseren wordt de export naar het buitenland verminderd en wordt een stikstoffabriek gebouwd in Zuidbroek (Oost-Groningen). Deze zal rond de 500 miljoen euro gaan kosten. Doordat buitenlands gas met de komst van de stikstoffabriek ook in Nederland bruikbaar is, hoeft er minder gas uit de Nederlandse bodem te worden gepompt en wordt de afhankelijkheid van Gronings gas verminderd. Daarnaast moeten Nederlandse huishoudens overstappen naar een andere warmtevoorziening.

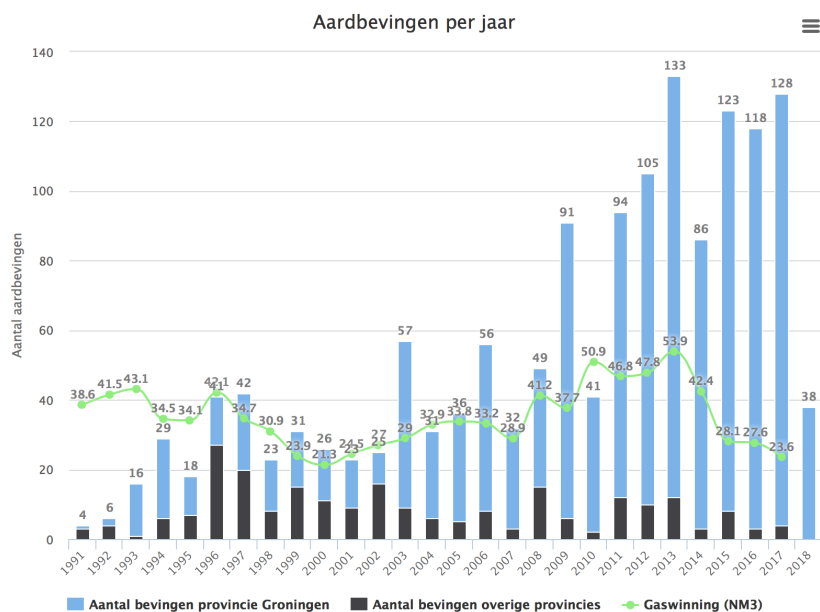
¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Aardgasveld_van_Slochteren

² <http://aardgas-in-nederland.nl/nederland-aardgasland/nederlands-aardgas/>

³ Ellis Ellenbroek, 'Ook aardbevingen boven 5 op de Schaal van Richter zijn mogelijk' Trouw, 2 april 2013

⁴ <https://www.nu.nl/groningen/5078771/top-5-zwaarste-aardbevingen-in-groningen.html>

⁵ Jurre van de Berg, 'Ministerie hield geen rekening met veiligheid inwoners', De Volkskrant, 11 januari 2015

Figuur 1: Aardbevingen en gaswinning (Bron: Groninger Bodem Beweging)

Financiën

In het Groningenveld speelt de overheid geen rol in de productie, maar deelt ze wel in de winst: via belastingen en royalty's gaat gemiddeld 90 procent van de inkomsten uit Groningen naar de staat. De andere 10 procent gaat via de NAM naar Shell en ExxonMobil.⁶ Sinds het begin van de gaswinning in de jaren vijftig en de grote ontdekking van het Groningenveld bij Slochteren in 1959 is in Nederland 3.637 miljard m³ aardgas gewonnen. Dit leverde de schatkist ongeveer 280 miljard euro aan inkomsten op.⁷

In 2016 was het aantal mensen in Groningen dat woont in een huis met schade die is erkend als aardbevingsschade, opgelopen tot 100.000.⁸ Daarnaast zijn er veel gevallen van schade die niet is erkend, bijvoorbeeld omdat huizen in een omliggende gemeente rond het Groningenveld wonen, die niet erkend zijn als bevingsgemeente. De kosten voor schade en versterking van huizen en gebouwen lopen in de miljarden en het is voor veel mensen met schade een moeizaam – zo niet onmogelijk – proces gebleken de kosten voor schade te verhalen.⁹ De afhandeling van de schade viel tot begin 2018 onder de verantwoordelijkheid van de NAM, maar is nu ondergebracht bij een onafhankelijke commissie. Het recente besluit om de gaskraan in Groningen dicht te draaien in 2030 zorgt echter voor nieuwe vertragingen rondom het versterken van huizen. Voor veel huizen die versterkt zouden worden komt nieuw onderzoek, waardoor bewoners nog langer in onzekerheid blijven zitten.¹⁰ Daarnaast heeft de NAM het Ministerie laten weten minder verantwoordelijkheid voor schade te willen nemen nu de gaswinning wordt verminderd.¹¹ Deze zienswijze wordt ondersteund door een voorgestelde wijziging van de Mijnbouwwet waardoor de NAM niet meer aansprakelijk zou zijn voor schade.¹²

⁶ <https://decorrespondent.nl/7888/de-staat-speelt-een-veel-grotere-rol-in-olie-en-gas-dan-gedacht/550386083456-bee2069b>

⁷ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/17/aardgasbaten-op-laagste-niveau-in-ruim-40-jaar>

⁸ <https://nos.nl/artikel/2129869-100-000-mensen-met-aardbevingsschade-in-groningen.html>

⁹ In 2016 werd bekend dat slechts 10% van het geld voor het afhandelen van aardbevingsschade in Groningen daadwerkelijk wordt besteed aan het herstellen van scheuren. Het meeste ging op aan inspecties, experts, rapportages, contra-expertises en arbiters: <https://www.volkskrant.nl/binnenland/90-procent-schadevergoedingen-groningen-gaat-naar-experts~a4403888/>

¹⁰ <https://nos.nl/artikel/2228881-groningers-ontdaan-over-versterkingsbesluit-ik-werd-misselijk.html>

¹¹ <https://www.rtlz.nl/beurs/bedrijven/nam-wil-minder-verantwoordelijkheid-voor-bevingsschade>

¹² <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/192746/Kritiek-op-nieuwe-Mijnbouwwet-wie-is-straks-aansprakelijk-voor-schade>